

Egnethetsprøve for advokater fra EØS-land – høsten 2004

onsdag 29. september kl. 10.00- 18.00

Fra formueretten

- 1) Rettslige grunntrekk ved tolking av avtaler etter norsk rett
- 2) Hovedprinsippene i det såkalte kontrollansvaret
- 3) Gi eksempler på preseptoriske regler i norsk kontraktsrett, og forklar hvorfor reglene er preseptoriske?

Fra arveretten

- 1) Testamentskrav og testamentets rettsstilling i Norge og i stater med annerledes rettsstilling.
- 2) I hvilken grad og på hvilken måte kan arvelater gjør forskjell på livsarvingens arvelodd?

Fra strafferett og rettskildelære:

Hva vil kravet til lovhjemmel i strafferetten si, og hva betyr kravet for muligheten til å tolke straffebestemmelser utvidende/analogisk?

Fra statsforfatnings- og forvaltningsretten:

Lillevik kommune ga det private prosjekteringsselskapet Veksthavn AS i oppdrag å prosjektere kulturhus i havnen til Lillevik. Veksthavn AS ansatte Peder Ås som prosjektansvarlig. Peder Ås var medlem av Lillevik kommunestyre. Han var dessuten medlem av havnestyret i Lillevik. Havnestyret var opprettet etter departementets bestemmelse i medhold av havneloven av 8. juni 1984 nr 51 § 12 første ledd på grunn av Lillevik havns beredskapsmessige betydning for landets forsvar. Det besto av representanter utpekt på politisk grunnlag av Lillevik kommunestyre.

Veksthavn AS gikk inn for et seks etasjers bygg med fasade mot sjøen. I havnestyret presenterte Peder Ås planen. Presentasjonen ledet til en oppglødd debatt - en debatt som Ås ikke deltok i. Møtet ble avsluttet med at havnestyret mot blant annet Ås sin stemme innstilte på at planene om kulturbygg i havnen burde skrinlegges. Saken kom opp i Lillevik kommunestyre fjorten dager senere, og her engasjerte Ås seg kraftig i debatten. Kommunestyret ble imidlertid ikke overbevist av argumentasjonen, og traff vedtak i tråd med havnestyrets negative innstilling. Regjeringen fant vedtaket nasjonalt og kulturpolitisk kortsynt, og påla ved kongelig resolusjon havnestyret og kommunestyret "å legge tilstrekkelig vekt på de kulturpolitiske grunner til å etablere kulturhus i Lillevik havn." Stortingsflertallet, som undret seg over at Regjeringen la seg opp i en lokal sak på denne måten, forlangte å få seg forelagt alle Regjeringens dokumenter i saken. Under henvisning til Grunnloven § 75 bokstav f ble det truffet vedtak i plenum om det. Regjeringen lot være å oversende dokumentene, for Regjeringen mente disse var interne. Stortingsflertallet fattet 15. mai 2004 følgende vedtak i plenum: "Stortinget forutsetter at Regjeringen legger opp til dialog med Lillevik kommune, og anmoder Regjeringen om å treffe tiltak for å få fjernet båndene på avgjørelsen om kulturhus." Regjeringen opprettholdt sitt pålegg, og statsministeren gikk på talerstolen 20. mai 2004 og uttalte følgende: "Regjeringen går av hvis Stortinget trumfer gjennom sin vilje i saken". Stortingsflertallet vedtok samme dag følgende erklæring i plenum: "Regjeringen savner støtten som en regjering må ha i parlamentariske styresett". Regjeringen gikk etter dette av.

Drøft og ta stilling til følgende spørsmål:

- 1) Var Peder Ås inhabil etter kommuneloven av 25. september 1992 nr 107 § 40 nr. 3 eller etter forvaltningsloven av 10. februar 1967 § 6
  - a. ved sin befatning med saken i havnestyret?
  - b. ved sin befatning med saken i kommunestyret?

- 2) Kunne Regjeringen pålegge havnestyret og Lillevik kommune " .. å legge tilstrekkelig vekt på de kulturpolitiske grunner for å etablere kulturhus i Lillevik havn"?
- 3) Kunne Stortinget kreve innsyn i dokumentene til Regjeringen?
- 4) Hadde Regjeringen plikt til å gjøre om sitt pålegg etter Stortingets plenarvedtak 15. mai 2004?
- 5) Pliktet Regjeringen å søke avskjed etter stortingsvedtaket 20. mai 2004?

UNIVERSITETET I OSLO
DET JURIDISKE FAKULTET

EGNETHETSPRØVE FOR ADVOKATER FRA EØS-LAND VÅREN 2004

Mandag 1. mars kl. 0900-1700

I alt 3 sider

I

Hans Tastad som var ferdig på gartnerskolen i juni 1989, ble ansatt hos Ås fra 1. juli. Han skulle først og fremst stelle plantene, men også arbeide i butikken når det var nødvendig. I slutten av juli 1989, mens de andre ansatte hadde fellesferie, fant Ås ut at han også ville ha en ukes velfortjent ferie. Tastad hadde vist seg flink og lærevillig, og Ås hadde ingen betenkeligheter med å la ham være alene i gartneriet i en stille sommeruke. For å være sikker på at alt gikk bra, laget Ås en skriftlig huskeliste til Tastad. Ett av punktene lød: "Du må få ordnet med clutchen på varebilen". Ås hadde merket at det var noe galt med clutchen noen dager før han reiste, men hadde ikke rukket å gjøre noe med det selv. Han regnet med at det bare var et spørsmål om en justering. Dette hadde han fortalt Tastad. Mens Ås var på ferie, kjørte Tastad varebilen til Ole Volds Bilverksted for å få clutchen justert. Dette var en enkel reparasjon, som ville koste ca. kr. 7-800, sa Vold. Han ville utføre reparasjonen dagen etter. Neste dag ringte imidlertid Vold til Tastad. Han fortalte at hoveddelene i clutchen var utslitt, at hele clutchen måtte skiftes, og at dette ville koste kr. 6000. Tastad sa at det fikk han bare gjøre. Vold, som hadde de nødvendige deler på lager, foretok utskiftingen i løpet av dagen. Da Ås kom tilbake fra ferie, fant han regningen fra Vold og fikk høre om hva som hadde skjedd. Han tok med en gang kontakt med Vold og ga beskjed om at han ikke ville betale. Bilen var 15 år gammel og svært rusten, og ikke så mye verd at han ville koste ny clutch på den, sa han. Vold fastholdt sitt krav.

Hedvig var seks år og gikk i Fossnes kommunale barnehage. I forbindelse med at Hedvig ble tatt opp i barnehagen, hadde foreldrene mottatt et skriv fra kommunen hvor det bl.a. stod: "Det er en forutsetning for opptak i kommunens barnehage at foreldrene følger opp pålegg fra barnehagen vedrørende barn. I motsatt fall vil barnet kunne bli fratatt barnehageplassen."

Til seksårsdagen hadde Hedvig fått ny tohjuls sykkel som hun var veldig stolt av. Dagen etter fødselsdagen lot foreldrene henne sykle til barnehagen som lå en halv kilometer borte. Veien til barnehagen bestod utelukkende av gang og sykkelveier som var helt stengt for biltrafikk. Foreldrene mente derfor at det var fullt forsvarlig å la henne sykle. Mens Hedvig var i barnehagen, stod sykkelen parkert på barnehagens område. Den var ikke til hindring for leken der. Barnehagebestyreren tok muntlig kontakt med Hedvigs foreldre og sa at de måtte sørge for at Hedvig umiddelbart sluttet å sykle til barnehagen. Bestyreren sa at det generelt var uforsvarlig å la barn på seks år bruke tohjuls sykkel, og at andre foreldre hadde klaget over forholdet fordi det førte til at barna maste om å få sykkel de også. Dessuten ville bestyreren ikke ha noe av sykkelparkering på barnehagens eiendom.

Foreldrene syntes bestyrerens pålegg var tøvete, og lot Hedvig fortsette å sykle til og fra barnehagen. Etter tre uker hvor Hedvig hadde syklet hver dag og parkert på samme sted fikk foreldrene brev fra barnehagekontoret i kommunen hvor det sto at barnehagenevnden i møte kvelden i forveien hadde fratatt Hedvig barnehageplassen. Grunnen var at foreldrene hadde nektet å etterkomme barnehagebestyrerens sykkelforbud. Vedtaket kom helt overraskende på foreldrene som ikke hadde fått noe varsel om at saken var bragt inn for barnehagenevnden. Foreldrene gikk til søksmål for å få satt til side vedtaket.

Under saken gjorde foreldrene gjeldende at vedtaket i barnehagenevnden måtte være ugyldig fordi bestyreren ikke hadde adgang til å nekte Hedvig å sykle. Og selv om bestyreren hadde slik myndighet, kunne likevel ikke det forhold at foreldrene hadde satt seg utover sykkelforbudet, gi grunnlag for å ta barnehageplassen fra Hedvig. Foreldrene bestred ikke at bestyreren hadde myndighet til å utøve kommunens eierrådighet i dette tilfelle, men denne myndighet kunne ikke gi grunnlag for å nedlegge parkeringsforbud for barnesykkel. Under enhver omstendighet mente de at vedtaket var ugyldig på grunn av manglende forhåndsvarsel.

Kommunen anførte på sin side at barnehageloven (lov av 5. mai 1995 nr.19) § 16 første ledd ga bestyreren den nødvendige hjemmel for å nedlegge sykkelforbud. Under enhver omstendighet måtte det skrives foreldrene hadde fått i forbindelse med at Hedvig begynte i barnehagen, gi bestyreren slik myndighet. I ethvert fall måtte bestyreren kunne nekte Hedvig å parkere sykkelen på barnehagens eiendom. Dersom bestyreren først hadde myndighet til å forby sykling eller parkering, ville ikke retten kunne sette til side avgjørelsen om å ta barnehageplassen fra Hedvig. Etter kommunens mening hadde foreldrene ikke krav på varsel utover den informasjon de hadde fått. Og selv om det var en feil at det ikke var gitt ytterligere forhåndsvarsel, kunne iallfall ikke feilen medføre ugyldighet.

Herover forfattes en betenkning, hvor såvel de prinsipale som subsidiære rettsspørsmål drøftes.

III

1. Betydningen av rettspraksis som rettskildefaktor i norsk rett.
2. Redegjør for reglene om "rettslig interesse" for sivile fastsettelsessøksmål, jfr tvml §54.

Juridisk fakultet, mandag 1. mars 2004.

Del 1 Privatrettslige fag

Fra kontraktsretten

1. Redegjør for ugyldighetsbestemmelsen i avtaleloven § 33.
2. Hva er den "alminnelige formuerettslige lempningsregel"? Forklar innholdet i regelen, og forklar forskjellen mellom ugyldighet og lemping.

Fra erstatnings- og formueretten

1. Hvilke erstatningsgrunnlag har vi i norsk rett? Redegjør kort for de ulike grunnlag.
2. Gi en oversikt over den rådighet en eier har over fast eiendom. Belys fremstillingen med eksempler.

Fra familieretten

Redegjør for hovedprinsippene for formuesfordelingen ved separasjon og skillsmisse.

Del 2 Offentligrettslige fag

Fra sivil- og straffeprosess

Foreta en kortfattet sammenligning av bevisreglene i norsk sivil- og straffeprosess.

Fra strafferetten

Gi en oversikt over skyldkravet i norsk strafferett.

Fra statsforfatnings- og forvaltningsretten

Det franske oljeselskapet Global Petroleum AS søkte Regjeringen (Kongen i statsråd) om konsesjon til å sette i verk undersøkelser etter petroleum på den norske kontinentalsokkelen i Nordsjøen. Regjeringen sendte søknaden til Oljedirektoratet, som var delegert myndighet til å avgjøre konsesjonsspørsmål etter vedtak fra Olje- og energidepartementet, jmf. petroleumsloven av 29. november 1996 nr 72 § 2-1 første punktum, som lyder: "Departementet kan tildele juridisk person tillatelse til undersøkelse etter petroleum i begrensede områder av havbunnen eller i dens undergrunn.". Oljedirektoratet avslø søknaden fordi den franske regjeringen nylig hadde nektet å godkjenne en avtale om kjøp av gass fra andre norske felter på kontinentalsokkelen. Avtalen ville ha vært av stor betydning for norsk økonomi, og Oljedirektoratets konsesjonsavslag var et passende mottrekk mot den franske politikken på området, mente direktoratet, som ga konsesjonen til det britiske selskapet BP istedenfor til Global. Global erkjente at avslaget ikke stred mot EØS-avtalen, men hevdet at det bygde på ulovlige hensyn etter norsk forvaltningsrett. Global mente dessuten at konsesjonsspørsmålet måtte ha vært avgjort i statsråd i henhold til Grunnloven § 28, eller at avgjørelsen i det minste måtte ha vært tatt av Olje- og energidepartementet etter petroleumsloven § 2-1.

1. Hvilke forvaltningsrettslige regler avgjør om avslaget var bygd på ulovlige hensyn? Drøft om avslaget var rettslig holdbart ut fra oppgavens sparsomme opplysninger.

2. Drøft og avgjør om det var i strid med Grunnloven eller med loven at Oljedirektoratet avgjorde saken, og forklar om din tolking er presiserende, innskrenkende eller utvidende tolking av Grunnloven § 28 og av petroleumsloven § 2-1 første punktum.

UNIVERSITETET I OSLO
DET JURIDISKE FAKULTET

EGNETHETSPRØVE FOR ADVOKATER FRA EØS-LAND – HØSTEN 2000

1 alt 2 sider

Torsdag 7. september 2000

kl. 0900-1700

Del 1: Privatrettslige fag

Fra kontraktsretten:

1. Redegjør for forskjellene mellom rett og legitimasjon i fullmaktslæren (avtaleloven §§ 10 og 11).
2. Identifiser ("list opp") kjøpers krav, juridiske grunnlag (relevante paragrafer og rettsregler) og selgers innsigelser (mot disse) i vedlagte saksforhold (begravelsesbilkjøpet). NB: Det skal ikke foretas noen drøftelse av saksforholdet. *(Se vedlegg)*

Fra arveretten:

Redegjør for reglene om pliktdelsarv .

Fra rettskildelæren:

Redegjør for betydningen av lovens ordlyd som rettskildefaktor

Del II: Offentligrettslige fag

1. Redegjør for reglene om "rettslig interesse" for sivile fastsettelsessøksmål, jfr tvml § 54.
2. Om legalitetsprinsippet

A skal starte begravelsesbyrå og trenger en begravelsesbil. Han tar telefonisk kontakt med B som har avertert en Mercedes 230TE, 1985-modell stasjonsvogn til salgs i Aftenposten. På A's forespørsel sier B at bilen er i god stand og lite brukt. Da A sier at han skal bruke den til begravelsesbil, sier B at den passer like bra til å kjøre levende som døde. B føyer til at A bør ta seg en tur for å se på bilen, men A slår til og kjøper den usett. Da A møter opp hos B for å hente og betale for bilen, oppdager han at den er signalrød og etter en undersøkelse også at den har vært brukt som drosje og gått 200.000 km. A ga da uttrykk for at han trengte betenkningstid. B sa at A var forpliktet av kjøpsavtalen, slik den ble inngått over telefon. Etter en uke tok A kontakt med B og sa at han ville gjøre juridiske krav gjeldende, uten å spesifisere dette nærmere. B repliserte til dette at det ikke var noen mangler ved bilen. Noe senere fremsatte A krav om heving og erstatning for tap han hadde lidt, dels fordi han hadde måttet kjøpe en annen bil i stedet som kostet kr. 50 000 mer og dels fordi han nå kom senere i gang med begravelsesbyrået med tapt inntekt som følge. Subsidiært krevet han prisavslag. B bestred A's krav og anførte nå også at A hadde reklamert for sent.

EGNETHETSPRØVE FOR ADVOKATER FRA EØS-LAND - HØSTEN 1999

Tirsdag 14. september kl. 0900-1700

I alt 2 sider

Fra forvaltningsretten og rettskildelæren:

Norske myndigheter bestemte seg i 1999 for å bistå FN-styrkene i Kosovo med en større kontingent av vernepliktige og befal enn de som meldte seg som frivillige. Kompaniet til menig Lars Holm (som tilhørte "linjen" i vernepliktslovens forstand - lov av 17/7 1953 nr. 29 § 2,1) ble tatt ut til å være med på å gjenopprette fred i området. Styrken måtte være forberedt på, og skulle rustes, til å bli satt inn i aktiv bakkekamp dersom dette skulle vise seg å bli nødvendig.

Lars Holm protesterte på beordringen. Som vanlig vernepliktig nordmann var han lite lysten på å bli sendt midt inn i et kampområde. Spesielt sa han nei til å måtte kjempe i et helt annet land enn Norge og for en helt annen sak enn til forsvar av Norges selvstendighet. Lars ville ikke risikere livet eller riskere å bli lemlestet for bestandig for å sikre fred i et område langt utenfor Norges grenser. Et så alvorlig inngrep måtte etter hans mening ha tydelig lovhjemmel eller være basert på samtykke. Norske myndigheter var uenig i det. Som hjemmel oppga de den alminnelige instruksjons- og kommandomyndigheten, vernepliktoloven av 17. juli 1953 nr 29 §§ 2, 7 og 15 og lov om tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner av 23. februar 1996 nr 9.

Presiser, døft og avgjør de forvaltningsrettslige spørsmålene som saken reiser. Herunder skal du vise hvilke tolkingsspørsmål som oppstår, og du skal begrunne rettskildemessig hvordan du vil løse disse tolkingsspørsmålene.

Egnethetsprøven H-1999:

Fra rettskildelæren:

Om høyesteretsdommer og deres betydning i rettsanvendelsen

Fra kontraktsretten:

1) Hvordan kan det forklares at man i norsk rett på den ene siden har en regel som sier at avtaler skal holdes (NL 5-1-2) og på den annen side en regel som sier at enkelte avtaler likevel ikke pliktes oppfylt (avtl § 36)?

Fra sivilprosessen:

1) Om rettens forhold til partenes prosesshandlinger (krav, påstander, anførsler og innsigelser)

2) Hvordan skal og bør saksøkers og saksøktes innledningsforedrag legges opp i sivile søksmål?

Egnethetsprøve for advokater fra EØS-land

Mandag 2. mars 1998

Eksamenstid kl. 0900-1700

Del I Privatrettslige fag

Fra rettskildelæren:

Om lovtekstene og tolkning av dem

Fra arveretten:

1. Redegjør for reglene om pliktdelsarv
2. Når må en disposisjon foretas i testaments form?
3. Redegjør for formkrav til testament

Fra formueretten:

Drøft og ta stilling til såvel de prinsipale som subsidiære rettsspørsmål som vedlagte oppgave reiser.

Handelsgartner Peder Ås i Lillevik mottok høsten 1988 en del brosjyrer og annet informasjonsmateriale fra blomsterhandler Lars Holm i Oslo. Blant materialet var en fransk brosjyre for en ny, dyprød rosesort, «Caroline», som var utviklet i Frankrike. Ås ville gjerne kunne tilby den nye sorten, og bestilte 300 planter fra Holm. Plantene ble levert i april 1989, så snart Holm hadde mottatt dem fra den franske produsenten, og Ås betalte kontakt ved levering med tilsammen kr. 12.000,-. Ås anbefalte den nye rosesorten energisk til sine kunder. Halve partiet – 150 planter – ble solgt ut i løpet av våren for kr. 75,- pr. plante.

Allerede i juni 1989 begynte Ås å få klager på rosene, som hadde visnet og dødd hos alle som hadde kjøpt og plantet dem. Ås, som gjerne ville ha godt ord på seg hos kundene, syntes dette var svært kjedelig. Han stoppet salget av rosen og betalte kjøpesummen tilbake til alle kjøperne. Han leverte også noen av de gjenværende plantene til Norges Landbrukshøgskole for nærmere undersøkelse. I august 1989 fikk han beskjed derfra om at sorten var totalt uegnet for de klimatiske forhold i Norge og ikke kunne dyrkes her.

Så snart Ås fikk vite dette, skrev han til Holm og hevet kjøpet. Han krevde også erstatning for tapt fortjeneste med i alt kr. 10.500,-. Kravet gjaldt både for de rosene han hadde tilbakebetalt kjøpesummen for, og for de rosene han hadde trukket tilbake fra salg. Holm avviste kravet. Han hadde selv lest den franske brosjyren for «Caroline». Der hadde det ikke stått noe om at sorten ikke var egnet for norsk klima. Han hadde heller ikke hørt noe om dette fra sin franske leverandør. Holm gjorde gjeldende at det ikke var noen mangel ved plantene. Dessuten hadde Ås reklamert for sent. Hevning måtte i ethvert fall være avskåret for de plantene Ås hadde solgt. Holm hevdet videre at vilkårene for å kreve erstatning for tapt fortjeneste ikke i noe fall var til stede, hverken for de rosene Ås hadde solgt eller for dem han fortsatt hadde på lager. Subsidiært krevet Holm å få bytte ut roseplantene med et tilsvarende antall av den velkjente og robuste rosesorten «Else», som hadde samme farve som «Caroline», og var velegnet for planting om høsten. Dette motsatte Ås seg. Han var i det hele tatt ikke interessert i flere leveranser fra Holm.

Del 2 Offentligrettslige fag

Fra statsforfatningsretten, forvaltningsretten og rettskildelæren

Med tanke på at nye uroligheter eller krigstilstander kan bryte ut på Balkan beslutter FN å opprette en internasjonal kontingent av soldater og yrkesbefal fra FN-landene. Styrken skal kunne settes inn i fredsoppbyggende arbeid. Den må være forberedt på - og skal rustes til - å bli satt inn i aktiv kamp.

Norske myndigheter overveier å beordre vernepliktige og befal til FN-styrkene i Bosnia fordi de frykter at kontingenten av vernepliktige og befal som melder seg frivillig ikke blir stor nok til å oppfylle Norges FN-forpliktelser. Kompaniet til løytnant Peder Ås og menig Lars Holm (som tilhører "linjen" i vernepliktslovens forstand - lov av 17/7 1953 nr. 29 § 2 første ledd) blir tatt ut til å være med på å gjenopprette fred i området for tilfelle av at det skulle bli aktuelt. Både Peder Ås og Lars Holm protesterer på beordringen. De ønsker ikke å bli sendt midt inn i et kampområde, og sier nei til å måtte kjempe i et annet land enn Norge og for en helt annen sak enn til forsvar av Norges selvstendighet. Ingen av dem vil risikere livet eller risikere å bli lemlestet for bestandig for å sikre fred i et område langt utenfor Norges grenser. Et slikt inngrep overfor dem må ha tydeligere lovhjemmel enn det har eller være basert på samtykke til det aktuelle oppdraget, hevder Ås og Holm. Norske myndigheter var uenig i begge deler. Som hjemmel for påleggene oppga myndighetene våre folkerettsplikter, den alminnelige verneplikten i Grunnloven § 109, Kongens myndighet etter Grunnloven § 26, den alminnelige instruksjons- og kommandomyndigheten i Forsvaret, vernepliktsloven §§ 2, 7 og 15 samt lov om tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner av 23/2 1996 nr 9 §§ 3-4 (se vedlegg).

Drøft hvilke hjemmelsgrunnlag som kreves for å beordre Peder Ås og Lars Holm, og ta stilling til om de foreliggende hjemmelsgrunnlagene er tilstrekkelige.

Fra straffeprosess og sivilprosess

Drøft kort hovedreglene for rettens adgang til å gå utenom tiltalebeslutningen i en straffesak og å gå utenom partenes påstander og anførsler i en sivil sak.